Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ПРАЧЫТАЎ — ПЕРАДАЙ ДРУГОМУ

Советкая Беларусь

№ 106 (7547) СУБОТА 6 ЛІСТАПАДА 1943 г.

ОРГАН ЦК КП(б) БЕЛАРУСІ, СОЎНАРКОМА І ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

Пад сцягам Леніна, пад кіраўніцтвам Сталіна—наперад, за поўны разгром нямецкіх акупантаў і выгнанне іх за межы нашай Радзімы!

З Заклікаў ЦК ВКП(б) да 26-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Социялістычнай Рэволюцыі.

ВЫНІКІ ЛЕТНЯЙ КАМПАНІІ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ

(З 5 ліпеня па 5 лістапада 1943 года)

Чырвоная Армія, у выніку напружаных чатырохмесячных баёў, паспяхова выканала аператыўна-стратэгічны план Вярхоўнага Галоўнакамандавання. Задача, пастаўленая перад узброенымі сіламі Совецкага Саюза—выгнаць на працягу лета і восені варожыя войскі за лінію Смаленска, ракі Сож, сярэдняга і ніжняга цячэння Дняпра, а таксама ліквідаваць Кубанскі плацдарм немцаў—поўнасцю ажыццёўлена.

Летняя кампанія 1943 года, як вядома, пачалася ліпеня рашаючым, па заяве гітлераўскага камандавання, наступленнем нямецка-фашысцкіх войск на Орлоўска-Курскім і Белгародска-Курскім напрамках. Праціўнік ставіў перад сабой задачу акружыць і знішчыць совецкія войскі, размешчаныя ў Курскім выступе, выйсці ў глыбокія тылы Чырвонай Арміі і вырашыць ісход вайны ў сваю карысць.

Вынікі летніх баёў паказалі, што гэты новы стратэгічны план немцаў, пабудаваны без рэальнага ўліку суадносін сіл, аказаўся ад пачатку да канца авантурыстычным і ганебна праваліўся. Чырвоная Армія ва ўпартых абарончых баях знясіліла і абяскровіла галоўныя сілы нямецка-фашысцкай арміі, якія пачалі 5 ліпеня наступленне. Немцы панеслі велізарныя страты, але не дабіліся поспеху.

Разграміўшы наступаўшыя на Курск нямецка-фашысцкія войскі, Чырвоная Армія, па загаду Стаўкі Вярхоўнага Галоўнакамандавання, 12 ліпеня сама перайшла ў рашучае наступленне, прарвала вельмі ўмацаваную абарону немцаў і пасля шматдзённых упартых баёў 5 жніўня,—роўна праз месяц пасля пачатку наступлення нямецкіх войск, — авалодала гарадамі Орол і Белгорад.

Такім чынам, самы магутны і небяспечны для нашай краіны Орлоўскі ўмацаваны стратэгічны плацдарм ворага, які гітлераўскае камандаванне разлічвала скарыстаць як трамплін для наступлення на Маскву, быў ліквідаваны.

Другім важнейшым умацаваным плацдармам нямецкай арміі з'яўляўся раён Белгорада і Харкава.

Немцы сканцэнтравалі ў гэтым раёне сваю асноўную танкавую групіроўку, у тым ліку адборныя танкавыя дывізіі «СС», стварылі вялікія склады ўзбраення і боепрыпасаў і збудавалі магутныя ўмацаваныя лініі абароны.

Пачаўшы наступленне на Харкаўскім напрамку, нашы войскі прарвалі абарону праціўніка і, зламаўшы яго ўпартае супраціўленне, 23 жніўня штурмам авалодалі горадам Харкаў.

Тым самым Белгародска-Харкаўскі плацдарм немцаў быў паспяхова ліквідаваны.

Ліквідацыя Орлоўскага і Белгародска-Харкаўскага плацдармаў праціўніка з'явілася буйнейшай аперацыяй нашых войск пасля разгрому немцаў пад Сталінградам. Перамогі Чырвонай Арміі ў раёне Орла і Харкава стварылі моцную аснову для далейшага развіцця наступлення нашых войск і ажыццяўлення плана Вярхоўнага Галоўнакамандавання па вызваленню Данбаса і ўсёй левабярэжнай Украіны.

Трэцім важнейшым умацаваным плацдармам немцаў з'яўлялася ўсходняя частка Данбаса з асноўным рубяжом абароны па лініі ракі Паўночны Данец і ракі Міус.

Па загаду Вярхоўнага Галоўнакамандавання нашы Паўднёвыя арміі перайшлі ў наступленне, фарсіравалі рэкі Міус і Паўночны Данец, прарвалі абарону немцаў і атрымалі вялікую перамогу над нямецкімі захопнікамі ў Данецкім басейне. На працягу шасці дзён імклівага наступлення нашых войск быў вызвален увесь Данбас—важнейшы вугальны і прамысловы раён краіны.

Развіваючы паспяховае наступленне, нашы войскі хутка пагналі немцаў на захад, вызвалілі амаль усё ўзбярэжжа Азоўскага мора і выйшлі да Мелітопаля і Запарожжа—вельмі ўмацаваных раёнаў на подступах да Крыма і нізоўяў Дняпра.

Пацярпеўшы цяжкія паражэнні пад Орлом, Белгорадам, Харкавам і ў Данбасе, нямецкае камандаванне прадпрыняла адчайную спробу спыніць наступленне совецкіх войск на рубяжы ракі Дзесны, ператвораным на ўсім яе працягу ў магутную лінію сучаснай абароны, якая ўмацоўвалася на працягу двух год і лічылася немцамі непераможнай. Нашы войскі рашучымі дзеяннямі ў цяжкіх умовах фарсіравалі Дзесну і ўзламалі гэту лінію нямецкай абароны.

У той час калі нашы войскі на поўдзень ад Бранска гналі немцаў на захад, быў таксама нанесены ўдар па варожых войсках на Смаленскім і Рослаўльскім напрамках. Узламаўшы вельмі ўмацаваную доўгачасовую абарончую паласу ворага, нашы войскі фарсіравалі Днепр у яго верхнім цячэнні, авалодалі міжрэччам Заходняй Дзвіны і Дняпра—так званымі Смаленскімі варотамі, і вызвалілі горад Смаленск—важнейшы стратэгічны вузел абароны немцаў на Заходнім напрамку.

Рашучымі дзеяннямі нашых войск на Кубані было зламана таксама супраціўленне праціўніка ў раёне Новарасійска, у нізоўях ракі Кубані і на Таманскім паўвостраве. Тым самым быў ліквідаваны аператыўна-важны плацдарм немцаў на Кубані, які забяспечваў ім абарону Крыма і магчымасць наступальных дзеянняў у бок Каўказа.

Пацярпеўшы цяжкія паражэнні ў папярэдніх баях, немцы спрабавалі ва што-б там ні стала спыніць наступаючыя совецкія войскі на Дняпры. Нямецкае камандаванне сцягнула асноўныя сілы сваёй арміі на абарону магутнай абарончай паласы па Дняпру і рацэ Малочная, разлічваючы моцна абаснавацца на гэтым выгадным для абароны рубяжы. Але і гэтыя разлікі немцаў праваліліся. Чырвоная Армія фарсіравала велізарнейшую водную перашкоду—Днепр, зламала моцныя доўгачасовыя абарончыя збудаванні праціўніка і стварыла на правым беразе Дняпра рад стратэгічна важных плацдармаў. Развіваючы наступленне, Чырвоная Армія нанесла нямецка-фашысцкім войскам цяжкае паражэнне ў звіліне Дняпра і вызваліла Днепрапятроўск і Днепрадзяржынск—важнейшыя прамысловыя цэнтры поўдня нашай краіны і чыгуначны вузел Пяціхатку. Разам з тым, нашы войскі прарвалі магутную абарончую паласу немцаў на рубяжы ракі Малочная, якая па свайму інжынернаму абсталяванню супроцьтанкавымі перашкодамі, па шчыльнасці насычанасці пяхотай, артылерыяй і танкамі была яшчэ больш моцнай, чым абарона немцаў на рацэ Міус. Такім чынам, нашы войскі ўзламалі ўсю абарону праціўніка ад Запарожжа да Азоўскага мора і вышлі да ніжняга цячэння Дняпра, адрэзаўшы з сушы войскі праціўніка ў Крыме.

У выніку гэтых умела ажыццёўленых па плану Вярхоўнага Галоўнакамандавання аперацый Чырвоная Армія вызваліла ад праціўніка велізарную тэрыторыю, пазбавіла немцаў стратэгічна важных раёнаў і камунікацый. Вораг на працягу 1.200 кілометраў—ад усця ракі Сож да Чорнага мора быў адкінуты за Днепр. Уся левабярэжная Украіна была ў кароткі тэрмін вызвалена ад нямецкіх захопнікаў.

У ходзе наступальных баёў нашы войскі фарсіравалі чатыры сур'ёзныя водныя перашкоды—Паўночны Данец, Дзесну, Сож і Днепр, праявіўшы пры гэтым высокую манеўранасць і ваеннае майстэрства.

Такім чынам, менш чым за чатыры месяцы наступлення на совецка-германскім фронце Чырвоная Армія вярнула Радзіме велізарную тэрыторыю ў 350.000 кв. кілометраў, якая мае важнейшае эканамічнае і ваенна-стратэгічнае значэнне. Поўнасцю ачышчаны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў Краснадарскі край, Растоўская, Варашылаўградская, Сталінская, Харкаўская, Палтаўская, Сумская, Чарнігаўская, Курская, Орлоўская і Смаленская області. Вызвалена значная частка Запарожскай, Днепрапятроўскай і Кіеўскай абласцей. Пачалося выгнанне немцаў з Беларусі. Ведучы наступленне на фронце ў 2.000 кілометраў, Чырвоная Армія прасунулася на захад ад 300 да 450 кіламетраў і вызваліла больш 38.000 насялёных пунктаў, з іх 162 гарады. Вызвалены з фашысцкай няволі мільёны совецкіх людзей.

Вызваленне Данбаса, Харкава, Орла, Таганрога, Бранска, Смаленска, Днепрапятроўска, Днепрадзяржынска, Запарожжа і іншых вялікіх прамысловых цэнтраў значна павялічвае эканамічныя рэсурсы Совецкага Саюза і яшчэ больш узмацняе магутнасць Чырвонай Арміі. Ачысціўшы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў велізарную тэрыторыю паміж Паўночным Данцом і Дняпром, Чырвоная Армія вярнула Радзіме багацейшую жытніцу, адзін з самых ураджайных сельскагаспадарчых раёнаў краіны. Са стратай гэтага вялізнага хлебароднага краю гітлераўцы пазбавіліся вялікай харчовай базы, за якую яны так шалёна чапляліся.

Чырвоная Армія вызваліла ад ворага вялікія чыгуначныя вузлы: Смаленск, Рослаўль, Невель, Бранск, Крычаў, Унеча, Орол, Хутар Міхайлаўскі, Варажба, Канатоп, Бахмач, Нежын, Харкаў, Палтава, Сумы, Рамадан, Грэбенка, Дэбальцава, Ясінаватая, Нікітаўка, Паўлаград, Краснаград, Лазавая, Краснаармейскае, Валнаваха, Сінельнікава, Пяціхатка, Днепрапятроўск, Запарожжа і інш. Тым самым у руках совецкіх войск аказаліся важнейшыя чыгуначныя магістралі: Масква—Смаленск, Масква—Орол—Курск—Белгорад—Харкаў—Растоў, Харкаў—Сталіна—Марыупаль, Масква—Бранск — Нова-Беліца, Курск — Варажба — Дарніца, Орол—Бранск — Рослаўль—Смаленск, Харкаў—Краснаград—Днепрапятроўск, Сухінічы—Бранск—Варажба, Вязьма—Бранск —Канатоп, Крычаў—Унеча—Варажба—Сумы—Харкаў, Бахмач—Рамадан—Палтава, Нова-Беліца—Нежын —Грэбенка—Залатаноша, Харкаў—Палтава—Крэменчуг, Харкаў—Палтава—Рамадан—Дарніца, Сталіна — Валнаваха—Палогі—Запарожжа, Запарожжа—Мелітопаль—Генічаск, Днепрапятроўск—Пяціхатка і іншыя.

Такім чынам, Чырвоная Армія адваявала важнейшыя чыгуначныя магістралі, якія звязваюць цэнтр нашай краіны з поўднем, і тым самым сур'ёзна палепшыла ўмовы манеўра войск, змяніўшы аператыўна-тактычныя магчымасці далейшай барацьбы ў сваю карысць. У той-жа час са стратай гэтых важных стратэгічных камунікацый нямецкая армія ў значнай ступені пазбавілася спрыяльных умоў для манеўра войск і яе аператыўна-тактычныя магчымасці пагоршыліся.

За час наступлення нашы войскі вызвалілі ад захопнікаў марскія парты—Анапа, Тамань, Таганрог, Марыупаль, Осіпенка (Бердзянск) і важнейшы порт і другую ваенна-марскую базу Чорнаморскага флота—Новарасійск.

З 5 ліпеня па 5 лістапада 1943 года Чырвоная Армія нанесла нямецка-фашысцкім войскам цяжкія страты ў людзях і тэхніцы. За гэты перыяд нашы войскі разбілі 144 дывізіі праціўніка, з іх танкавых і матарызаваных 28 дывізій. Усе гэтыя дывізіі за час летняй кампаніі неаднаразова папаўняліся жывой сілай і тэхнікай. Праціўнік страціў толькі забітымі да 900.000 салдат і афіцэраў. Узята ў палон 98.000 нямецкіх салдат і афіцэраў, з якіх больш паловы параненых. Усяго-ж за час летніх баёў праціўнік страціў забітымі, параненымі і палоннымі больш 2.700.000 салдат і афіцэраў.

За гэты-ж перыяд нашымі войскамі ЗНІШЧАНА: самалётаў праціўніка—9.900, знішчана і падбіта танкаў—15.400, з іх «тыграў» і «пантэр»—800, бронемашын—890, знішчана гармат рознага калібра—13.000, з іх самаходных гармат «фердынанд»—1.350, мінамётаў каля 13.000, кулямётаў звыш 50.000, аўтамашын—60.500, аўтацыстэрнаў—390, матацыклаў—2.500, трактараў—900, павозак з грузамі—13.000, чыгуначных вагонаў больш 4.000, паравозаў больш 300, розных складаў больш 2.000.

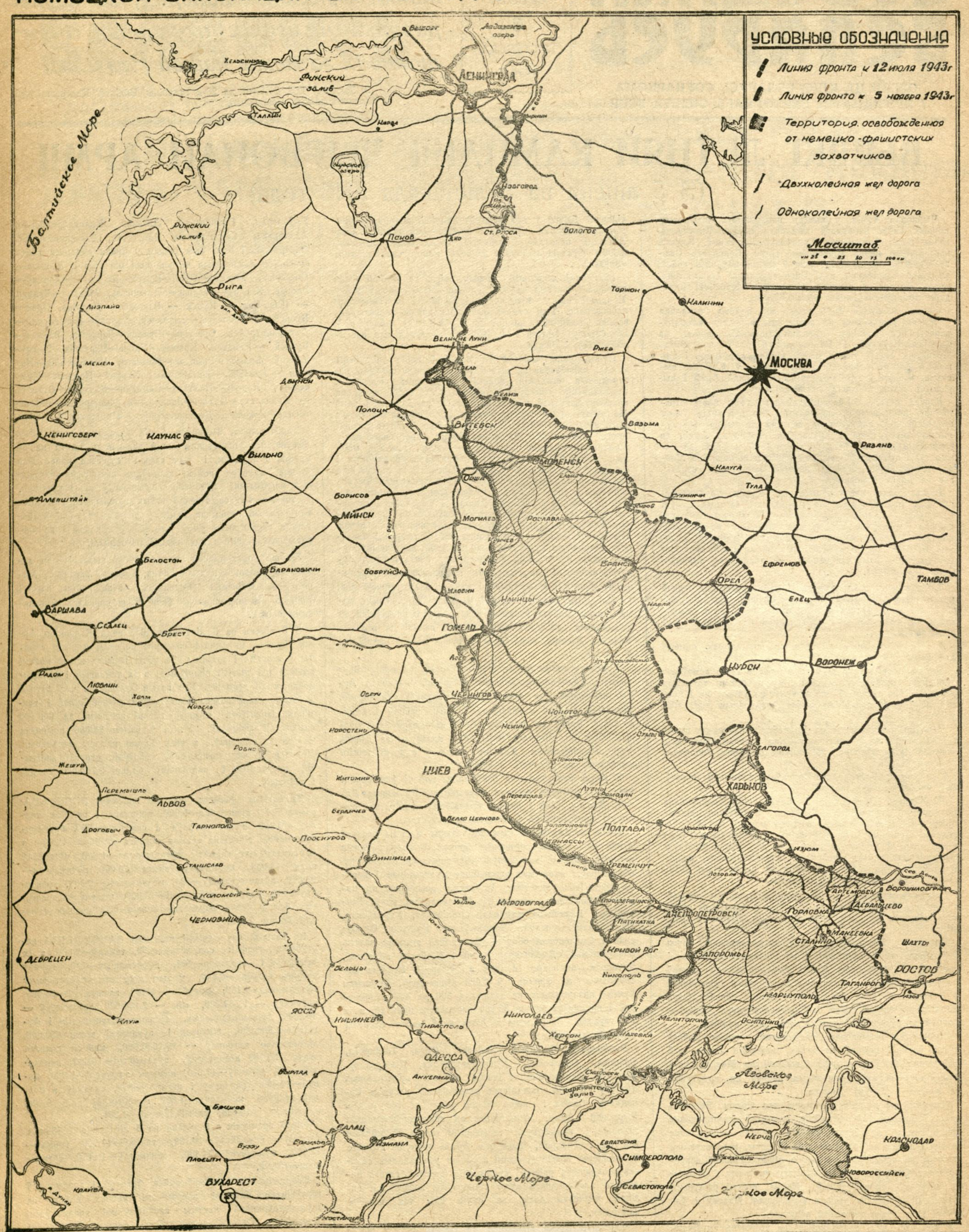
За гэты-ж час нашымі войскамі ЗАХОПЛЕНЫ наступныя трафеі: самалётаў—289, танкаў—2.300, з іх «тыграў» і «пантэр»—204, бронемашын—190, гармат рознага калібра—6.800, у тым ліку самаходных тыпу «фердынанд»—139, мінамётаў—6.180, кулямётаў—24.460, снарадаў — 7.759.000, мін — 2.100.000, авіябомбаў — 300.000, супроцьтанкавых, супроцьпяхотных мін і фугасаў—1.500.000, вінтовак і аўтаматаў звыш 450.000, вінтовачных патронаў — 100.500.000, кабеля рознага звыш 50.000 кілометраў, аўтамашын—15.482, паравозаў—414, вагонаў—13.210, павозак з грузамі—5.400, коней—30.400, трактараў і цягачоў—873, складаў з рознай ваеннай маёмасцю—1.889, матацыклаў каля 3.000, веласіпедаў—16.685, радыёстанцый—1.201.

Усяго праціўнік з 5 ліпеня па 5 лістапада 1943 года страціў: самалётаў—10.189, танкаў—17.700, гармат—19.800, кулямётаў—74.460, мінамётаў—19.180, аўтамашын—75.982.

Каардынацыю дзеянняў войск франтоў і дапамогу ў кіраўніцтве баявымі аперацыямі нашых войск па агульнавайсковай частцы ажыццяўлялі прадстаўнікі Вярхоўнага Галоўнакамандавання маршал Васілеўскі, маршал Воранаў, маршал Жукаў, маршал Тімашэнка, а па авіяцыйнай частцы—маршалы авіяцыі Галаванаў і Новікаў і генерал-палкоўнікі авіяцыі Варажэйкін, Фалалееў, Худзякоў.

СОВІНФОРМБЮРО.

Размеры территории, освобожденной Красной Армией от немецкой оккупации за период с 12 июля по 5 ноября 1943г.

Б-3802.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.